

IETS OVER FABELACHTIGE VERHALEN EN OVER HET VERMOEDELJK BESTAAN VAN DE GROOTE ZEESLANG,

DOOR

A. C. OUDEMANS, Js z n.

"Aber die unermüdliche Beharrlichkeit führt dennoch, wenn auch bisweilen spät, auf die richtige Erklärung der als Täuschungen oder als irrthümlich bezeichneten Beobachtungen, sie zeigt dan die Uebereinstimmung der Theorie mit den beobachteten Thatsachen und führt zu dem Endzwecke alles Forschens, aller Untersuchungen — zur Wahrheit". SCHÖNR.

"There is nothing ridiculous or abnormal in the idea of a sea-serpent." COGSWELL.

Een bericht, over eene verschijning van eene zeeslang, geplaatst in het nummer van 18 November 1880 van het engelsche tijdschrift "Nature", bracht mij op het denkbeeld om de vraag van het vermoedelijk bestaan van dit dier voor het "Album der Natuur" te behandelen.

Voorzeker kan het zijn nut hebben als een waarnemer, zij hij ook geen geleerde, zijne waarnemingen opteekent en bekend maakt, maar toch doen licht- of bijgeloovige menschen zeer dikwijls ondiens aan de wetenschap. Indien zij iets verwonderlijks gezien of gehoord hebben, weten zij er terstond wat van te verhalen, en maken van eene soms zeer eenvoudige zaak, door hunne verbeeldingskracht geholpen, een onbegrijpelijk raadsel, door er alle afmetingen van te vergrooten en er de zonderlingste fabeltjes bij te verzinnen. Daarbij komen nog de bedriegerijen, gepleegd door onwetenschappelijke personen, die alleen door geldzucht daartoe gedreven worden. Dit zal dan ook de voor-

naamste reden geweest zijn en nog zijn, waarom, indien men waarnemingen van vreemde zaken van ongeletterden verneemt, men hen dikwijls niet gelooft, zonder zelfs na te gaan wat van hunne verhalen, hoe ongeloofelijk ze in den beginne ook mogen schijnen, toch waar kan zijn. Zulke verhalen worden gewoonlijk druk besproken, bespot, en eindelijk nog belachelijker en onwaarschijnlijker gemaakt dan ze reeds waren, en zodoende wordt de nevel hoe langer hoe dikker, waarachter een ernstig onderzoeker dan verplicht is de kiem der fabel op te sporen, om te zien wat men daaruit afleiden kan, hoe men de zaak moet beschouwen, en welke bijzonderheden van het verhaal dan volkomen of gedeeltelijk moeten verworpen worden.

Meer dan eens werd zulk een nauwgezet onderzoek beproefd, en meer dan eens zijn de moeiten van zulk een onderzoek door de resultaten beloond geworden, vooral wanneer het geholpen werd door een nieuw, nauwkeuriger, van geloofwaardige zijde afkomstig bericht.

Herinneren wij ons slechts hoe vele verhalen voor fabelachtig gehouden werden van steenen, die uit den hemel vielen, van het verzonken land of eiland Atlantis, van het vreemde land waar vogelvederen regenden, van den vogel Rok, van vliegende draken, van apen, die volkomen op menschen geleken en zelfs grooter waren en sterker, van meermannen en meerminnen, van den reusachtigen kraken, en van zoovele andere dieren en niet-dieren, welke verhalen in den tegenwoordigen tijd gebleken zijn den naam van belachelijk volstrekt niet te verdienen, maar eene kiem van waarheid in zich te bevatten, zoodat wij daardoor aangemaand worden alle op den eersten blik wonderlijke verhalen niet voetstoots te verwerpen, maar ze liever grondig te onderzoeken, en zelfs dan nog niet al te voorbarig tot een resultaat te besluiten.

Om op de genoemde verschijnselen terug te komen, zoo is het tegenwoordig onomstootelijk bewezen dat met "steenen die uit den hemel gevallen waren", meteorsteenen bedoeld werden, waarvan men het bestaan vaak betwijfelde, totdat CHLADNI in 1829 aantoonde dat er wel degelijk dergelijke feiten moesten plaats gehad hebben, daar alle zelfs van elkander onafhankelijke berichten aangaande die steenen, soms in de fijnste bijzonderheden, overeenstemden. Eerst toen opende men de oogen en zag en vond werkelijk meteorieten meer dan men ooit had gedacht. (CHLADNI, *Ueber Feuermeteoren*, Wien, 1829).

Welke verhalen zijn er niet geweest van Atlantis, waaraan de oceaan

bewesten Europa en Afrika zijnen naam te danken heeft, dat vergaen zoude zijn, terwijl de peilingen in zee niet het minste doen denken aan een ondergegaan of overstroomd land? Atlantis nu moet niets anders geweest zijn dan dat gedeelte van Amerika, dat door de Golf van Mexico en de Caraïbische zee bespoeld wordt. (*Album der Natuur* 1870, blz. 65).

De ongeloofelijke vertellingen, die HERODOTUS van de Agrippaërs hoorde en mededeelt, van menschen met bokspooten, van menschen die zes maanden van het jaar sliepen en van het land waar men, uit hoofde van het aantal vederen dat door de lucht dwarrelde, niet zien kon, zijn thans alle verklaard en opgehelderd. De verhalen berusten op waarheid, maar alleen door verkeerde opvatting en verdraaiing werden ze ongeloofbaar. (*Album der Natuur* 1876. *Wetenschappelijk Bijblad*, p. 35).

De tallooze verhalen van den vogel Roc of Rok bij de Perzen, Arabieren, Kaffers en bij de bewoners van Zanguebar kunnen, alléén wat betreft de handelingen van dien vogel, als fabelachtig beschouwd worden. Dat er dergelijke kolossale roofvogels bestaan hebben, bewijzen de opgravingen, niet lang geleden, in Nieuw-Zeeland en Madagascar gedaan. (*Alb. der Nat.* 1873. *Wet. Bijbl.*, p. 38).

Wellicht hebben de gevleugelde draken in menigvuldige verhalen hunnen oorsprong in de voorstellingen van de vliegende hagedissen, in de vreemdste vormen en zeer vergroot, op chineesche schilderstukken of gewezen stoffen, die de karavanenhandel reeds zeer vroeg in Perzië moet gebracht hebben. Het is zeer natuurlijk dat volken met dichterlijken geest, zooals de Perzen, de Grieken en de oude germaansche stammen waren, den draak kunstig in hunne verhalen wisten te vlechten, liefst als bewakers van schatten.

De wonderlijke verhalen van den Carthaagschen zeevaarder HANNO over zwarte boschmenschen aan de westkust van Afrika, verloren al hunne wonderlijkheid toen de gorilla's ontdekt werden.

Ten laatste nog iets over de meerminnen en over den kraken, om dan tot het eigenlijke onderwerp van dit opstel over te gaan, tot de beruchte zeslang. Wij noemen hier juist de drie wonderdieren die door den bisschop PONTOPPIDAN van Bergen beschreven worden in zijn werk: "*Proeve van eene natuurlijke geschiedenis van Noorwegen*".

Het achtste hoofdstuk van het tweede deel van zijn werk is juist wegens zijnen inhoud bespot geworden, ja het geheele werk leed er

onder, en PONTOPPIDAN werd beschuldigd van al te lichtgeloovig te zijn.

Maar ziet, reeds twee van zijne wonderdieren zijn herkend geworden. Hij zelf geloofde aan het bestaan van alle drie, en bewijst het met onwraakbare getuigenissen, voornamelijk door de overeenkomst aan te toonen van verhalen, onafhankelijk van elkander door verschillende personen gedaan. Vóór hem hadden reeds andere schrijvers bewezen, dat de meerminnen in de doejons en zee-koeien teruggevonden waren. Zeer overtuigend toont ook hij de overeenkomst aan van al de beschrijvingen der Nooren van hunnen *Havstramle* of *Havmand* (zee-man), hunne *Maryge* of *Havfrue* (zee-vrouw) en van hunne *Marmåle* of *Marmåte* (zeekinderen) met die van de beschrijvers van den zonderlingen *Ambistangulo* (ook wel *Pesiëngoni*, *Perz muger*, *Meerman* of *Dujor* genaamd) der hoete gewesten; de huid was gelijk aan die van robben, zoo ook de voorpooten; de achterpooten ontbraken; het gelaat geleek iets op dat van een mensch, maar had ooren noch kin, ook hadden de wijfjes borsten; de staart was gelijk die van een visch; zij kwamen nimmer op 't land, hetgeen de robben wel deden. De grootsten bereikten eene lengte van 7 meter. Men zou, hoe ruw en oppervlakkig de beschrijving ook is, duidelijk het *zee-meisje* of *doejong* (*Halicore dugong*) herkennen, indien niet ééne bijzonderheid, die PONTOPPIDAN vermeldt, de herkenning moeilijk maakte en aan des bisschops vergelijkingen van den noorschen meerman met die der keerkringen den bodem insloeg. Deze bijzonderheid is dat de mannetjes bij machte zijn een gedeelte hunner huid als een kap over den kop uit te breiden. De noorsche meerminnen zijn dus geen doejons, maar de bekende *klapmutsen* (*Cystophora cristata*). Dit neemt niet weg dat PONTOPPIDAN gelijk had te gelooven, dat er werkelijk meerminnen bestonden. De Nooren maakten jacht op alle robbensoorten, maar een zee-man, -vrouw of -kind werd altijd gespaard — hun bijgeloof, misschien ook de zorg voor de instandhouding der soort, bracht dit mede; — zij namen wel eens kleine exemplaren mede, maar zorgden er voor dat ze binnen 24 uren weder op dezelfde plaats in zee werden gelaten, waar zij ze gevangen hadden. De vermelde dieren kwamen ook bij de Far-Oer en bij Groenland voor. Het laatste bericht van hunne verschijning bij Noorwegen dagteekent van 1723. Na dien tijd schijnen zij uitsluitend naar Groenland verhuisd te zijn.

Het tweede door PONTOPPIDAN beschreven zeemonster heet bij de Noo-

ren *Horven*, *Krabben*, *Kraken* of *Kraxen*. Hij beschrijft er eenige naar hooren zeggen, en oordeelt dat het, naar die beschrijvingen, reusachtige polyphen (poulpes, inktvisschen) moeten geweest zijn, verwant aan *Loligo* en *Sepia*. Welnu, men weet tegenwoordig zeer goed dat er dergelijke reusachtige inktvisschen bestaan, al zijn hunne afmetingen niet zoo groot als PONTOPPIDAN opgeeft. De grootste exemplaren, in de laatste 20 jaren aangetroffen, hadden een lichaam van zeven en de langste armen van twaalf meters. Reeds PLINIUS gewaagt van dezen "*arbor vastis dispansa ramis*"¹ gelijkende op een rad met eene naaf, die van twee oogen, aan elke kant één, voorzien was. (PLINIUS, *Hist. Nat.* Lib. IX, c. 4).

Wij zien dat reeds twee van de wonderlijke zeedieren van PONTOPPIDAN teruggevonden zijn. Zou het derde, *de groote zeeslang*, dan niet herkend worden?

Reeds in de oudheid waren er verhalen van (schijnbaar) slangvormige zeemonsters in omloop. Door het ontzaglijk aantal fabeltjes, die er in den loop der tijden bijgekomen zijn, is natuurlijk bijna iedereen, die vertelde dat hij eene groote zeeslang gezien had, uitgelachen geworden, en helaas dit wordt nog gedaan, in plaats dat degene, tot wien zoo iemand het vertelde, eens ernstig doordacht, om te zien in hoeverre hij gelijk kon hebben.

Men moet vooreerst niet al te veel gewicht hechten aan het woord *slang*. Het zeemonster behoeft volstrekt geen slang te zijn, evenmin als eene zeekoe eene koe, een zeeleeuw een leeuw is. Het dier is zelfs niet strikt slangvormig van gedaante, maar heeft zich door zijne buitengewone buigzaamheid voor eene slang doen aanzien. Indien zij, die van eene zeereis teruggelkomen waren, van eene werkelijke zeeslang iets gingen vertellen om een ander iets wijs te maken, dan zouden zij voorzeker deze afgeschilderd hebben als eene echte slang van reusachtige afmetingen, en natuurlijk de schubben, misschien wel zoo groot als tafelborden, niet vergeten hebben. Nu is het wel opmerkelijk dat in slechts één enkel geval van de honderden verklaringen van lieden, die beweren het dier gezien te hebben, melding gemaakt wordt van eene harde huid, afgebeeld met schubben. Er wordt in al de andere gesproken van eene weke *gladde huid*, en in één geval, waarbij het dier boven water kwam vlak naast eene visschersboot van eenen Noor, zoodat de

¹ "Een boom, wiens takken wijd uitgespreid zijn".

schuit een schok kreeg, wordt door den visscher verklaard dat hij duidelijk gezien heeft, dat het dier eene huid had volkomen gelijk aan die der robben, en ook met kleine haartjes bedekt was. Maar als één bericht niet overeenkomt met tien of twintig andere, behoeft men daarom nog niet te besluiten dat alle berichten verzonnen zijn of voortgesproten uit eene dwaling, en het dier dus niet bestaat. De treffende overeenkomst tusschen twintig andere verhalen bewijst dan toch, dat er eenige waarheid in verborgen ligt.

Uit de gladheid van de huid moet afgeleid worden, wanneer de vorm van het dier in aanmerking genomen wordt, dat het geen kruipend dier of amphibie kan geweest zijn, tenzij het een vertegenwoordiger is van eene der uitgestorven soorten, waarvan het nog twijfelachtig is, dat ze gladde huiden hadden. De tegenwoordige reptiliën, met inbegrip der amphibiën, hebben of eene naakte huid of eene beschubde; de schubben kunnen in sommige gevallen nog in hoornige plaatjes of knobels veranderd zijn, die min of meer aaneengegroeid zijn. Juist de slangvormige en hagedisvormige reptiliën, waarop ons dier schijnt te gelijken, hebben schubben; het kan dus geen slang of hagedis zijn, veel minder nog een blindslang, salamander, vorsch of schildpad.

Is het dan een visch? Het zou, wat de huid betreft, mogelijk zijn, want de palingen, weeralen, en eenige andere visschen, hebben eene gladde huid (omdat bij hen de schubbetjes, of zeer klein zijn en onder de opperhuid verborgen liggen, of geheel ontbreken), en toch kan de zeeslang evenmin een visch zijn, want geen der verhalen getuigt van kieuwdeksels of kieuwspleten, die bij een zoo groot exemplaar al dadelijk in het oog moesten gevallen zijn, indien zij aanwezig waren. De zeeslang is dus ook geen visch.

Dan moet zij, evenals de robben, dolfinen, wal- en potvisschen, een *zoogdier* zijn en wel een dolfinachtig, misschien nog juister een robachtig zoogdier, maar dan van buitengewone grootte, zooals de uitgestorven soorten van *Zeuglodon* waren. Dr. C. COGSWELL vergeleek in 1847 het dier met eenen *Plesiosaurus*. Prof. RICHARD OWEN was na PONTOPPIDAN de eerste, die in 1848 verklaarde dat het dier geen ander dan een zoogdier kon zijn.

Van onze waarschijnlijk levende *Zeuglodon*-soort dan, kunnen wij uit verschillende beschrijvingen de volgende, nog op zwakke gronden steunende diagnose opmaken.

De *lengte* van het volwassen dier wordt in de meeste opgaven ge-

schat op 25 tot 34 meters; slechts enkele wijken in dit opzicht af.

De *kop* is ongeveer $\frac{3}{4}$, tot 1 meter groot. Geen enkel bericht gewaagt van een van voren platgedrukt gelaat, maar alle stemmen daarin overeen, dat de kop langer vooruitstak dan die van zeehonden, en enkelen, slechts zeer weinigen, beschrijven den kop als spits, evenals die van eene slang. Van boven is de kop iets plat en vertoont overlansche rimpels. Het *oog* is volkomen dat van zeehonden en kijkt zeer helder, maar is natuurlijk iets grooter, van 6 tot 10 centimeter middellijn. Uit de omstandigheid dat eenige verhalen vermelden, dat de oogen niet te zien waren, schijnt men te kunnen afleiden dat de zeeslangen, evenals de walrussen en robben hunne oogen kunnen verbergen achter eene dikke huidlaag (ooglid), die hun oog beschermt tegen krachtige golfslagen of grooten waterdruk. De *snoet* is van voren iets afgestompt, en daarom hebben zeker sommige lieden hem aldus beschreven: "van voren gezien, vierkant, evenals een paardenbek". De beenderen van de *onderkaak* zijn niet met elkander vergroeid maar los. De *tong* is, evenals die van waarschijnlijk alle robben, van voren even ingesneden, en tweelobbig. Het dier moet, volgens drie berichten, zoogenaamde *spruitgaten* hebben, die vooraan op den kop staan. Een bericht van 1734 vermeldt, dat het dier water spoot; uit de teekening maakt men op dat het waterdamp geweest moet zijn, zooals men tegenwoordig weet dat bij alle Cetacaeën het geval is. Een ander bericht betreffende een nog niet volwassen voorwerp, in 1808 op een der Orkney-eilanden gestrand, en een derde bericht, van 1852, gewagen ook van spruitgaten. Hierin nadert het dier dus de dolfijnen. Het bericht van 1808 geeft op, dat het *keelgat* zoo nauw was, dat men met de vuist er niet door kon komen, maar vermeldt niets van de *tanden*. Hiervan vinden wij eene vermelding in een bericht van Aug. 1848 en van 13 Januari 1852. Volgens die berichten zijn zij gekorven en scherp, en staan eenigszins naar achteren gebogen. Hierin zou het dus de robben en den fossilen Zeuglodon naderen. Het laatstgenoemde bericht spreekt van 94 tanden. Uitwendige *ooren* zijn nooit gezien, zelfs de opening van den gehoorgang, schijnt evenals bij de dolfijnen, uiterst klein te zijn, daar nergens van ooren melding wordt gemaakt.

Drie berichten geven aan het dier vinnen of *vinpooten*. Het eene van 1734, geeft het, achter een hals van pl. m. 5 meters, twee vinnen, die op die van een' zeehond geleken. Het tweede, betreffende het bovenvermeld, in 1808 gestrand voorwerp, geeft het dier, onbegrijpelijk genoeg, drie

paar vinnen aan het lichaam; aan het einde der vinpooten waren vingertoppen te zien, gedeeltelijk met de huid overtokken. Dr. FLEMING meent in deze vinnen de vertegenwoordigers te zien van de borst-, buik- en staartvinnen der visschen, ofschoon in het verhaal gezegd wordt: "drie paar vinnen *aan het lichaam*". Het derde verhaal, van een walvischvaarder, die het dier machtig werd, getuigt van twee paar groote vinpooten.

Onder de huid bevindt zich eene pl. m. 10 centimeter dikke laag van zeer elastisch *spek*; de *traan* van dit spek is waterhelder en brandt zeer gemakkelijk.

De *hals* moet door de mindere dikte duidelijk van het lichaam te onderscheiden geweest zijn. De berichten, die het meest overeenkomen, gewagen van een hals van 5 tot 7 meters lengte en pl. m. 1 meter dikte; echter geeft een bericht van 1879 aan het dier een hals van 10 meters.

Op de hoogte der *schouders* moet het lichaam eene middellijn van ongeveer $2\frac{1}{2}$ meter hebben.

Het lichaam wordt overal gezegd nagenoeg rolrond te zijn; de opgave der *middellijn* verschilt tusschen 2 tot 5 meters, al naarmate het voorwerp klein of groot was.

Het dier *voedt zich* uitsluitend met visch en inktvisschen.

De eene *long* is 1 meter grooter dan de andere.

De *beenderen* zijn donkerkleurig en poreus.

De *staart* eindelijk, volgens een aantal berichten die ook dit deel beschrijven, moet tamelijk spits toelopen, en volgens het bericht van 1852 eindigt hij (inwendig?) in een plat stevig stuk kraakbeen. De heer wood, die een artikel over dit dier in bovengenoemd nummer van het engelsch tijdschrift *Nature* plaatste, meent dat het dier een walvischstaart moet hebben; hij leidt dit voornamelijk af uit eene teekening van 1879. Dat deze vooronderstelling wel wat gewaagd is, blijkt daaruit dat 1° in de beschrijving niets vermeld wordt van den staart, maar wel dat het dier, geen 10 sekonden vóór het oogenblik, dat de teekening voorstelt, met een walvisch (?) geworsteld had, zoodat de boven het water even zichtbare staart, zeer goed die van den walvisch (?) geweest kan zijn; en dat 2° in geen enkel bericht gezegd wordt dat de staart op dien van een walvisch geleek.

Het dier moet buitengewoon *buigzaam* zijn; wel getuigen eenige berichten dat het zwemmen kan met een gestrekt lichaam, maar andere,

dat het zich wenden en draaien kan als een aal, en wederom andere dat het somtijds, door zijne regelmatige vertikale bochten, zich voordoot als eene slang. De berichten, die van eene slangvormige beweging gewagen, geven op dat het dier òf zich *niet* voortbewoog òf dat de snelheid gering was; die welke van een gestrekt lichaam spreken, vermelden eene verbazende snelheid. De oudere berichten (vóór 1800) gewagen van 8 tot 25 bochten. Dat dit overdrijving is blijkt daaruit, dat de nieuwere het grootst aantal bochten of krommingen als 4 aangeven, hetgeen ons ook waarschijnlijker voorkomt, indien wij in aanmerking nemen, dat het dier een tamelijk dik lichaam heeft.

Er wordt vier keeren gewag gemaakt van de *uitwerking van een schot* op het dier gelost. De eerste keer, in 1746, dook het terstond onder en kwam niet meer boven, maar eene roode tint in het water duidde de plek aan waar het ondergedoken was en bloed had verloren. Een tweede keer wendde het zich naar den visscher, die op het dier geschoten had, doch het zonk en kwam 200 meters verder weér boven water, en was weér even bedaard als te voren (1817). Een derde keer, nadat er eene volle lading schroot, uit een kanon, op het dier afgeschoten was, ging het op eene vreeselijke wijze te keer, deed het water door zijne geeselingen opspatten en schuimen, en vlood eerst toen het bemerkte, dat men het met het schip naderde (1848). De vierde keer (1850) had dezelfde uitwerking als de eerste.

Een bericht van 1852 maakt melding van de *vangst* van het dier door kapitein SEABURY, een' walvischvaarder, die er eene goede, zoo niet de beste en volledigste beschrijving van geeft. Er zijn toen verscheidene lichaamsdeelen bewaard geworden. Waar deze gebleven zijn, hebben wij nog niet te weten kunnen komen. Wij kunnen daarop later nog wel eens terugkomen.

In twee opzichten komen bijna alle berichten overeen, namelijk dat het dier, als het zwemt, altijd zijn *kop* pl. m. 1 meter boven water houdt, en dat er gewoonlijk "*manen*" te zien zijn, in sommige gevallen op den nek, in andere op nek en rug, in weér andere op den geheelen rug en het grootste gedeelte van den staart, al naarmate de rug en de staart geheel of gedeeltelijk zichtbaar waren. Deze manen worden beschreven als ruw, dik en betrekkelijk kort, volgens sommigen als borstels, volgens anderen als zeewier. De kleur dezer manen is dezelfde als die van het lichaam; slechts in het bericht van 1746 wordt gesproken van witte manen in den nek.

In de meeste berichten waarin de kleur van het lichaam vermeldt staat, wordt deze beschreven als donkerbruin, tot zwart toe, op den rug, lichter wordende aan de zijden, en geelachtig aan keel en borst; het bericht van 1852 zegt daarbij nog: enkele donkerder vlekken zijn tusschen het bruin van rug en zijden zichtbaar, ook de buik is geelachtig, en over 't midden daarvan loopt in de lengte eene witte streep; slechts in één geval wordt de kleur als grijs beschreven en, zonderling genoeg, in eene der nieuwste berichten (April 1879) "die van een loodsvisch (*Naucrates indicus*) genoemd", dus vrij onbepaald, maar toch tusschen licht en donker *blauw* spelende, met bruinen tint. De oorzaak hiervan kan echter liggen in den verren afstand waarop het dier gezien werd of in eene overvloedig waterdamhoudende atmosfeer.

De meeste ontmoetingen hebben in Juli en Augustus plaats gehad, slechts ééne in Januari, ééne in April, eene in Juni, eene in September en eene in December, en vreemd genoeg, misschien natuurlijk genoeg, alle ontmoetingen op ééne na hebben plaats gehad in den Atlantischen oceaan, en wel voornamelijk in de noorder-helft, bij volmaakt stil of nagenoeg stil weder; slechts bij eene ontmoeting in 1848 was er eene lange deining op zee.

De algemeene vorm van het dier nadert dien van een *Plesiosaurus*, echter met zwaarderen kop, korteren nek en langeren staart. Het zou dus een *Zeuglodon plesiosauroïdes* zijn. Zoo meent ook de heer wood. Het komt ons echter voor dat het dier, wegens zijn buitengewoon langen hals en zijn groot aantal tanden, niet in hetzelfde geslacht kan geplaatst worden met den fossilen *Zeuglodon cetoïdes*.

Deze beschrijving hebben wij opgemaakt uit de geloofwaardigste, meest overeenkomende berichten, maar, om een staaltje te geven van overdrijving, deelen wij bijvoorbeeld het volgende mede. In een bericht van 1848 staat te lezen, dat het dier een zoo grooten bek had, dat, als het zijne kaken opende, een groot mensch er wel recht op tusschen zoude kunnen staan; en elders: eenige noorsche visschers werden eens in hunne boot door de zeeslang, die zich om de boot in een cirkel gekromd had, ingesloten, en de bootslieden wisten eerst geen raad, maar zijn eindelijk dwars over de slang heengevaren en ontvlucht; en elders: eenige noorsche visschers zagen op een' middag eene zeeslang, "eene heele groote", de een beweerde wel 200 meters, een tweede zeide 400, en ten laatste was men het eens, dat de slang zoo groot was, dat, als men bij den kop ging staan, men in het verschiet nog niet

eens de staart kon zien! Het is met hen gegaan, zooals de aartsdeken DEINBOLL van Molde, van een visschersjongen, die ook een overdreven verhaal deed, zegt: "that his fears may have caused him to see several things through a magnifying glass".

De zeeslang is, zooals boven reeds vermeld is, slechts op ééne uitzondering na, in den Atlantischen oceaan waargenomen, en wel, voor zoover wij hebben kunnen nagaan, eens geheel in het zuiden, tweemaal bij de zuid-westkust van Afrika, eens ten N. O. der Azoren, eens in de Golf van Mexico, eens ten O. van de zuidpunt van Groenland, eenige malen bij de Shetland- en Orkney-eilanden, ten W. van Schotland en tusschen Ierland en Engeland, vijftien malen bij en ten Z. van Nieuw-Schotland, en herhaalde malen, volgens sommigen elk jaar, aan de kusten en in de fjorden van Noorwegen. De eene uitzondering duidt op een bericht van 1852 omtrent de vangst van een volwassen mannelijk voorwerp, door bovengenoemden kapitein SEABURY, ten N. O. der Marquesas-eilanden ($3^{\circ} 10'$ Z. B., $130^{\circ} 50'$ W. L. van Greenw). Ongelukkig waren de waarnemers nooit dierkundigen, en het ware dus te wenschen dat het al of niet bestaan der zeeslang eens uitgemaakt werd door eenige personen, die daartoe opzettelijk naar Noorwegen reisden. Wellicht zouden zij òf eene zeeslang machtig worden, òf met de overtuigendste bewijzen thuis komen, dat, ondanks alle herhaaldelijk wederkeerende, overeenstemmende verhalen, soms met eeden bekrachtigd, alles, wat van de zeeslang verteld geworden is, onwaar is. O. i. zou dat laatste onwaarschijnlijk zijn. Zouden dan al die menschen zich bedrogen hebben, of getracht hebben anderen te bedriegen, menschen waaronder toch betrouwbare personen waren, menschen van beschaving en studie, menschen die met de zee en met hare voornaamste bewoners jaren hadden omgegaan, menschen, zooals beproefde robbenjagers en walvischvaarders, die wel degelijk beweerden dat hetgeen zij vóór zich zagen volstrekt geen troep achter elkander aanzwemmende dolfijnen of robben was, hetgeen meermalen door ongeloofigen beweerd geworden is! Het is bijna geloofelijk.

En toch wordt het bestaan van het dier nog voortdurend betwijfeld. "Zulk een dier *kan niet* bestaan," wordt er meermalen beweerd. Neen, al is er geen zoöloog geweest, die het dier zag en nauwkeurig beschreef, dan zijn er toch reeds zoölogen of beoefenaars der zoölogie geweest, die beweerd hebben en nog beweren dat zulk een dier *wél kan* bestaan, en wel omdat er geen enkele reden is, waarom het niet zou kunnen

bestaan. Er zijn wel meer dieren, die tot een geslacht moeten gerekend worden dat men reeds eeuwen geleden uitgestorven waande; er zijn wel meer dieren geweest, wier bestaan lang betwijfeld geworden en thans toch bewezen is; er zijn wel meer dieren, die met

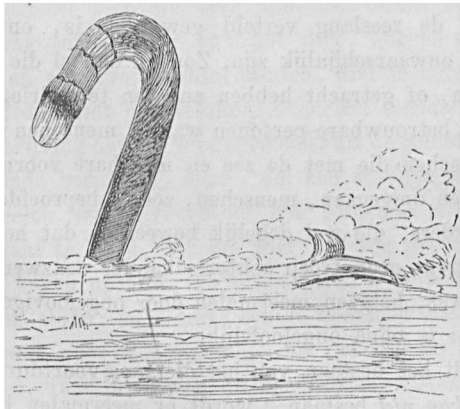
Fig. 1.

even veel recht tot de eene als tot de andere familie gerekend kunnen worden; er zijn eindelijk wel meer dieren, zelfs van, voor hunne soort, groote afmetingen, die eerst in den laatsten tijd ontdekt zijn, en dus langen tijd buiten het bereik geweest zijn van het wetenschappelijk onderzoek der dierkundigen, en ook wel meer dieren die zulk eene lengte bereiken en eene verbazende snelheid in hunne bewegingen kunnen aannemen.

De zoöloog kan er dus niets tegen hebben, dat er op dit oogenblik een zeezoogdier bestaat, dat tusschen de robben en de dolfinen moet gerangschikt worden, dat zijns gelijken alleen in fossilen staat heeft,

Fig. 2.

wiens bestaan sedert lang betwijfeld is en ook nu nog betwijfeld wordt, dat pl. m. dertig meters lang is en dat zich in het water met eene snelheid kan voortbewegen, die door vele zeelieden geschat wordt op 25 tot 30 K.M. per uur.

Ter opheldering en verklaring der bijgevoegde afbeeldingen, diene het volgende:

Fig. 1 stelt een walvisch (?)¹ voor, die, door de zeeslang in zijne zijde (hoogst waarschijnlijk dus aan de vin) aangegrepen, om zich van zijnen aanvaller te bevrijden, zulke krachtige bewegingen maakte, dat hij geheel uit het water sprong. Nadat hij dit vier keeren herhaald had, gelukte hem dit.

Fig. 2 stelt de zeeslang voor, op het oogenblik dat zij, den kop voorover, weér in het water verdween, nadat zij haren 10 meter

langen hals ongeveer 10 sekonden lang, vertikaal boven water gehouden had, waarschijnlijk om beter te kunnen zien, waarheen hare prooi ontvlucht was (zoo meent ten minste de heer wood). Over den in de teekening bijgevoegden dolfjuenstaart hebben wij reeds onze meening medegedeeld. Deze twee teekeningen zijn vervaardigd terstond na de ontmoeting op den 5den April 1879 door een der passagiers van het stoomschip *Kiushiu maru*.

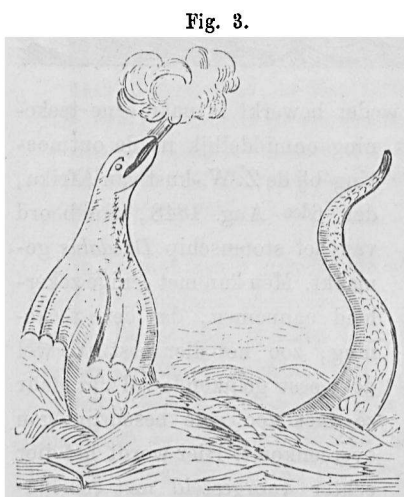

Fig. 3 is genomen naar eene teekening van HANS EGEDE, die het dier den 6den Juli 1734 bij Groen-

land ontmoette, overgenomen in *The Illustr. London News* van 28 October 1848.

Fig. 4.

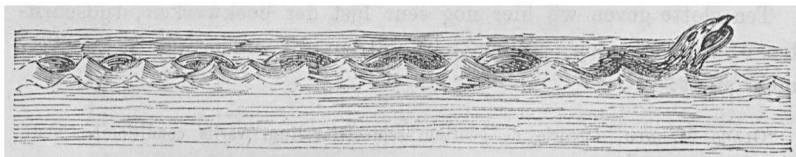

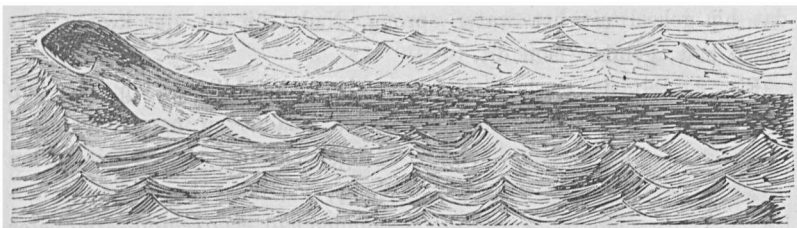
Fig. 4. is geteekend naar eene afbeelding in PONTOPPIDAN's werk, het dier voorstellende zwemmende met bochten gelijk eene slang, zoo

¹ In het bericht staat het woord "whale". In de teekening, waarnaar Fig. 1 genomen is, had het dier eene groote rugvin. Een van beide is dus fout.

als von FERRY het zag, voordat hij er op schoot, bij eene ontmoeting in Aug. 1746 bij Molde, tusschen Bergen en Drontheim.

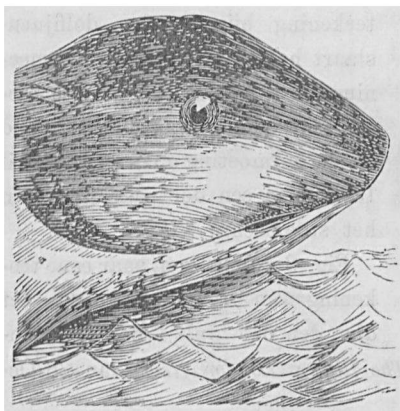
Fig. 5. is genomen naar eene gravure in *The Illustrated London News*

Fig. 5.

van 28 Oct. 1848, welke gravure weder bewerkt is naar eene teeke-

Fig. 6.

ning onmiddellijk na de ontmoeting bij de Z. W.-kust van Afrika, den 6den Aug. 1848, aan boord van het stoomschip *Daedalus* gemaakt. Men kan met eenige zekerheid aannemen, dat deze teekening, zoo het dier bestaat, wel de meest gelijkende zal zijn, daar ze met zoo vele beschrijvingen overeenkomt. Hier wordt het dier echter voorgesteld met een lijnrecht gestrekt lichaam. Op de teekening is slechts een gedeelte van het dier voorgesteld, waar-

van Fig. 6 eindelijk den kop zoo nauwkeurig mogelijk weergeeft.

Ten slotte geven wij hier nog eene lijst der boekwerken, tijdschriften of dagbladen op, waarin iets omtrent dit zonderlinge wezen vermeld staat:

*OLAUS MAGNUS, *historia de gentium septentrionalium variis conditionibus statusve, etc., etc.* 1555.

*GESNER, *Historia animalium*, Lib. IV. 1630.

A. BERNDSEN, *Danmarks og Norges fruchtbare Herlighed.*

A. OLEARIUS, *Gottorsischen Kunstkammer.*

J. RAVANS, *Norges beskrivelse.*

HANS EGEDE, *Fortgesetzte Relationen die Groenlandische Mission betreffend.* 1740.

- HANS EGEDE, Neue Perustration des Alten Groenlands. 1745.
 *PONTOPPIDAN, Versuch einer natuerlichen Historie von Norwegen, 1752.
 Transactions of the Wernerian Society. Tom I, 1809.
 Dr. HIBBERT, Shetlands Islands.
 A. DE CABBELL BROOK, Travels in Norway. 1820 (?).
 Dagbladen van Drontheim van 1837 en andere jaren.
 Transactions of the Linnacan Society of Boston (1838—1840?).
 *The Zoölogist, 1847.
 Littarary Gazette, Oct. 1848.
 Journal du Havre, 15 Sept. 1840.
 The Times, 10 Oct. 1848.
 The Globe (een nummer tusschen 19 en 28 Oct.) 1848.
 *Illustrated London News van 28 Oct. 1848, 4 Nov. 1848, 25 Nov. 1848, 14 April
 1849, 7 Sept. 1850, 14 Sept. 1850, 13 Maart 1852.
 The New-York Tribune (in een nummer tusschen 13 Jan. en 13 Maart) 1852.
 *JARDINE's Naturalist's Library, deel XXV (Mammals, vol. XI) 1860.
 *Nature, 13 Juni 1872, 18 Nov. 1880.
 *The Graphic, 1876.

Uit de met een * geteekende stukken heb ik 65 waarnemingen omtrent de zeeslang afgeschreven, die voor belangstellenden ter inzage liggen. De overige stukken bevatten van vele dezer waarnemingen de oorspronkelijke berichten.

Al het boven medegedeelde in aanmerking nemende, zijn wij overtuigd dat er eenmaal een tijd zal komen, waarin geen zoöloog meer aan het bestaan van de zeeslang twijfelt, waarin een volledig skelet in een der groote Musea zal prijken, en waarin allen, die tot dusverre uitgemaakt werden voor personen die zich door een vreemd verschijnsel hadden laten misleiden, of die een ander wat op de mouw hebben willen spelden, in hunne eer zullen hersteld zijn.

UTRECHT, Oct. 1881.